

Langdurig gebruik van bijnierschors hormonen

Bijnierschors hormonen (glucocorticoiden), zoals hydrocortison, cortison-acetaat, prednisolon of dexamethason

Informatie
voor patiënten

U gebruikt één van de volgende medicijnen:

hydrocortison, cortison-acetaat, prednisolon, of dexamethason. Deze middelen worden ook wel glucocorticoiden genoemd. U heeft deze glucocorticoiden nodig omdat uw bijniere het hormoon cortisol niet goed meer aanmaken.

Cortisol is een belangrijk hormoon en zorgt onder andere voor voldoende energie en een goede bloeddruk. Ook bij ziekte en stress is het van belang.

Een tekort van cortisol kan allerlei klachten geven waaronder vermoeidheid, lage bloeddruk, duizeligheid en misselijkheid. Ook verlopen infecties en stressvolle gebeurtenissen vaak ernstiger bij een cortisol tekort.

Gelukkig zijn er medicijnen met glucocorticoiden, wat een vergelijkbare werking heeft als cortisol.

Het is zaak deze medicijnen goed te gebruiken, met name ook in bijzondere omstandigheden zoals bij ingrepen, infecties en stress. Lees daarom deze folder goed door. Stel bij onduidelijkheden vragen aan uw arts.

Oorzaken van een cortisol tekort

Een cortisol tekort heeft één van de volgende oorzaken:

1. De bijniere werken niet goed. Dit kan komen door een bijnierziekte of een operatie aan de bijniere.
2. De bijniere worden niet goed aangestuurd vanuit de hersenen. Er is dan vaak een probleem in de hypofyse, een hormonale klier, die onderaan de hersenen is gelegen.
3. Langdurig gebruik van bijnierschorshormonen. Vaak gaat het om prednisolon, dat vanwege een andere aandoening langdurig in hogere doseringen is gegeven. Als gevolg hiervan zijn de bijniere in een soort "winterslaap" terecht gekomen en ligt de eigen cortisol aanmaak stil. De bijniere kunnen eventueel de draad wel weer oppakken wanneer de prednisolon stapsgewijs worden geminderd in overleg met uw arts.

Verschijnselen van een cortisol tekort

Zoals genoemd kan een cortisol tekort veel klachten geven. De belangrijkste zijn: vermoeidheid, zwakte, duizeligheid, misselijkheid, braken, buikpijn, diarree, koorts en gewichtsverlies.

In het ergste geval kan zich een zogenaamde Addisonse crisis voordoen - een potentieel levensgevaarlijke aandoening. Een Addisonse crisis wordt veroorzaakt door een ernstig tekort aan cortisol, meestal in combinatie met ziekte.

Het begint met bovengenoemde symptomen en kan, wanneer het niet behandeld wordt, leiden tot flauwvallen, bewustzijnsverlies en coma.

Melden

- Laat uw huisarts en andere artsen die u bezoekt altijd weten dat u glucocorticoïden gebruikt. Dit geldt ook voor elke nieuwe arts die u bezoekt.
- Laat ook uw directe omgeving (bijvoorbeeld partner of kinderen) deze folder lezen.

Eventueel kunt u dat ook doen in uw werkomgeving.

Inname medicijnen

- Neem tabletten altijd volgens voorschrift in
- Neem de eerste tabletten direct in bij het opstaan
- Wanneer u uw medicijnen vergeet, neem deze dan dezelfde dag alsnog in.

Wat te doen bij ziekte, stress of medische ingrepen?

In een gezond lichaam stuurt de hypofyse de bijnier aan om cortisol te produceren. In stressvolle omstandigheden zal er extra cortisol worden aangemaakt. Vandaar dat cortisol ook wel een stress- hormoon wordt genoemd. Voorbeelden van een stresssituatie voor uw lichaam zijn: koorts, griep, veel pijn, narcose, maar ook ernstige psychische stress zoals bij overlijden van een naaste of een zwaar examen.

Uw arts heeft bij u vastgesteld dat uw cortisolgehalte in geval van stress onvoldoende of helemaal niet stijgt. Dit betekent dat u zelf met de glucocorticoïden de natuurlijke situatie moet nabootsen. Op de pagina hiernaast (bladzijde 5) ziet u hoe u dit moet doen.

Het kan ook voorkomen dat uw lichaam de medicijnen onvoldoende kan opnemen, zoals bij braken en diarree of dat u niet in staat bent om de medicijnen zelf in te nemen door andere oorzaken. Is dat het geval, dan heeft u een noodinjectie nodig of een infuus met cortisol. In een noodsituatie kan uw huisarts deze geven. U (of iemand in uw omgeving) kunt ook zelf leren om een glucocorticosteroid-injectie in een spier toe te dienen.

Neem bij misselijkheid en braken met spoed contact op met uw huisarts. Die kan bekijken of een cortisol injectie nodig is. Is de huisarts niet bereikbaar, ga dan zo snel mogelijk naar de Spoedeisende hulp van CWZ of het dichtstbijzijnde ziekenhuis in uw nabije omgeving. Stel dit niet uit tot de volgende ochtend!

Uitstel kan al binnen enkele uren leiden tot een ernstige achteruitgang van uw gezondheid.

Dosering bij koorts, stress, of een medische ingreep

Situatie	Advies		
Poliklinische ingrepen (lokale verdoving) Tandheelkundige ingrepen	Eenmalig onderstaande dosering innemen vóór de ingreep: <ul style="list-style-type: none"> • Hydrocortison 60 mg of • Cortisonacetaat 75 mg of • Prednisolon 15 mg of • Dexamethason 1,5 mg 		
Koorts (boven 38°C) Ernstige psychische stress (bijvoorbeeld overlijden nabij familielid of zwaar examen)	Soort medicijnen	Ochtend	Middag
	Hydrocortison	60 mg	30 mg
	Cortisonacetaat	75 mg	37,5 mg
	Prednisolon	15 mg	7,5 mg
	Dexamethason	1,5 mg	0,75 mg
	Zodra de koorts over is, dan afbouwen naar de eigen onderhoudsdosering. Als na enkele dagen geen verbetering optreedt, dan contact opnemen met behandelend arts.		
Braken Diarree Bewustzijnsverlies	Zo spoedig mogelijk toedienen van hydrocortison 100 mg injectie door huisarts, patiënt of een familielid die daarvoor instructie gevolgd heeft. Direct contact opnemen met uw behandelend arts. Daarna altijd beoordeling op de spoedeisende hulp .		
Bij operatie of ziekenhuisopname	Laat de behandelend arts contact opnemen met uw eigen internist voor adviezen over aanpassing van de dosering.		

Algemene adviezen voor binnen- en buitenland

Extra medicijnen

Zorg dat u behalve uw identiteitsbewijs altijd extra glucocorticoïdentabletten bij u heeft, die u op verschillende plaatsen in de bagage bewaart.

Het is verstandig om altijd 1 of 2 ampullen Hydrocortison 100mg voor toediening via injectie mee te nemen in uw handbagage. Gooi deze medicijnen weg na het verstrijken van de vervaldatum of als de medicijnen zijn blootgesteld aan temperaturen onder de 0°C weg (doe dit via uw apotheek).

Medisch Paspoort

Vraag bij uw apotheek om een Europees Medisch Paspoort. Laat hierin uw apotheker uw medicijnen invullen en uw behandelend arts de reden waarom u glucocorticoïden moet gebruiken. Draag dit medicijnpaspoort altijd bij u.

SOS-identificatiesysteem

Draag een SOS-identificatiesysteem bij u (bijvoorbeeld een SOSmedaillon).

Deze is te koop bij apotheken, ANWB-kantoren, juweliërs en via internet bijvoorbeeld www.nvacp.nl

Schrijf uw persoonlijke gegevens, uw medicijnen en de reden waarom u glucocorticoïden gebruikt op het bijgeleverde papierstrookje met een watervast pen.

Een ander voorbeeld is een Witte Kruispenning. Deze is te koop via Witte Kruis, (Postbus 13481, 2501 EL Den Haag, tel 070 - 311 04 86) en via internet.

Via de computer van de stichting Witte Kruis zijn uw medische gegevens in noodgevallen 24 uur per dag beschikbaar voor medische hulpverleners.

Een begeleidende medische verklaring

Gaat u naar het buitenland, neem dan een begeleidende medische verklaring (in het Engels) mee. Deze brief kunt u via de polikliniek interne geneeskunde krijgen van uw internist of verpleegkundige. Hierin staat dat u glucocorticoïden gebruikt en waarom, en een instructie voor noodgevallen. Overleg tijdig met uw behandelend internist wanneer u van plan bent om een reis te gaan maken naar een land buiten Europa of een land met minder goede medische voorzieningen.

Aanvullende informatie, patiëntenverenigingen en folders

Folder 'De ziekte van Addison' uitgegeven door de Nederlandse Vereniging voor Addison en Cushing Patiënten (NVACP).

Telefoon: 0800 - 682 27 65

NVACP, Postbus 174, 3860 AD Nijkerk

Website: www.nvacp.nl

Folders 'Hypofyse' en 'Hypofysaire substitutie therapie' uitgegeven door de Nederlandse Hypofyse Stichting.

Telefoon: 0900 - 497 63 97

Nederlandse Hypofyse Stichting, Postbus 1014, 3860 BA Nijkerk

Website: www.hypofyse.nl

Internet

Informatie verkregen via internet biedt niet altijd de gewenste kwaliteit. Neem bij twijfel of vragen over eventueel verkregen informatie contact op met uw behandelend arts en/of verpleegkundige.

Contact opnemen

Bewaar deze folder goed, zodat u de adviezen bij de hand heeft in geval van nood. Wanneer u twijfelt, neem dan contact op met uw huisarts of behandelend specialist via de polikliniek interne geneeskunde. Uw (waarnemend) huisarts kan buiten kantooruren ook met de dienstdoende internist overleggen.

Adres en Telefoonnummer

Canisius Wilhelmina Ziekenhuis
Weg door Jonkerbos 100
6532 SZ Nijmegen

Polikliniek interne geneeskunde (A70) Melden bij Meldpunt 2B

Telefoon (024) 365 82 00
Email: endocrinologiepoli@cwz.nl

Spoedeisende hulp (B54)

Spoedgevallen buiten kantooruren
Telefoon (024) 365 83 22

Website: www.internegeneeskunde.cwz.nl